

aundietan sartuta dabil: Urduritasuna eta elkar ezin ikusia nagusitu zaizkigu. Jon Etxaide-ren eleberri baten izenburua datorkit gogora: "Gorrotoa lege"...

- Joxemari, billoba maite: Gorrotoa aipatu dezu, eta gerra madarikatua datorkit gogora. Ura bukatuta gero, aal zuenak aide egin zuen atzerrira; eta an errimiña biotzean bai, baiña poliki bizi ere bai. Emen Erri xeea berriz, mixeri gorriak ikusten bertan geratu bear izan zuen. Emen gure gizartean, utsarengatik, salaketa galantak sortu ziran; eta oriekin irabazleak neurri beltzak baita artu ere. Gezurraren indarrez, gizonak eta emakumeak nolaini jartzen zituzten ormarean aurrean!!! Gertaera negargarri oriek orrela izanik, nik ala ere, ez nuen pentsatu izan nire euskalduntasuna galtzeko arrixkuan izango nuenik. Neurri on batean euskera besterik ez det menderatzen, eta erdera ondo jakiteko gose-egarritan eman det nire bizimodu osoa. Etxetik irtenda oso motz geratzen bait giñan. Bertako jende askok ere, irripar egiten zigun gure erdera pixka euskal kutsuaz ateratzen genuelako. Alajainkoa!!! Euskera zekien askok ere uko egin zion bere ama izkuntzari. Badakit oker galantak izan zirala, ikastolak galerazita; baiña bertako askok ere bere errua besteei botatzen zien, euskera galdu edo ikasi ez zutelako. Bitartean, zenbait euskal gurasok zekien izkuntza bakarra umeei itzegin, eta auek erderaz ekiten zioten. Donosti'ra Santo Tomaseta joan eta, makiña bat aldiz entzuna naiz -"mira boronos" son muy

desconfiados". Euskalerriko semeengandik entzun egin bear orrelakoak. Au dek arraioa!!!

Orduak aurrera dijoaz, eta aitona Luxio eta billoba Joxemari itzulbidea egitekotan etorriak dira. Gaurko aurrerapenei esker ordea, esku urrutizkiñaz, "movillaz", etxera ots egin dute, txabolan gelditzera dijoatzela esanez. Bertan geldituko dira irurak. Ez dituzte ordu makalak igaroko, aitona, onen semeak, eta billobak, oso ondo artzen bait dute elkar. Aralar mendiaren barru-barruan, illunabarreko laiñoa sartzen ari dalarik, txabolpearen babesean, ortxe sentitzen dute, obeto eziñik, gure arbasoen oiartzuna eta arnasa. itz aspertu baten ondoren, egun betea, benetan!!!, barne-muiñari dagokionez, gure irukotearena.

Larunbata da eta urrengo egunean, Euskal Erria'ren zaindari dan San Migel'en Santutegira joango dira irurak, an ematen duten Meza Santua entzutera. Txabolatik gertuxamar bait dago Santutegia.

Illunabarra, eta kanta zaarrak dioen bezala. "Eguzkia asten da jeitxitzen, jeitxitzen, dizdira ederra zaiola gutxitzen..."

Txabolako tximiniari kea dario"
"Ganbo"

EUSKERAZALEAK ALKARTERAKO
"2003'ko IPUIN-SARIKETA"

ABIZENAK

Tellaetxe: Bizkaian zabal eta Napparroan be bai. Teillakaz agin-dako etxea da. Teilla latiñeko "tegula"tik dator eta jabetzaren ezau-garria da. Orduan lugiñen etxea. Oneikjebe ziran. Elorrión 1526.

Telleria: Teillak egiten diran lekua. Seguran 1501.

Telletxea: Tellaetxe bera da eta teillea gaiñean dauan etxea esan nai dau. Bilbao 1761.

Torrealdai: Fruniz'en sortua da. An dago Aldai etxea eta gorago egoan Jaunaren torrea. 1732.

Torrontegi: Mungian antxiñatik, Birlen. "Torrón" edo torre aundia dagon lekua da. Torrón Napparroan 1334.

Totorika: Ordorika'tik etorria data diño. Logroño 1549.

Ubieta: Gordexolan eta Napparroan. "Ubi-" edo "ibi-" erre-kako pasabideak dira, "-eta" askorena. Urbideta be bai.

Uzelai: Zumarragatik Bizkaira etorria. Ura edo errekatxua doan zelaia. Azkoitia 1579.

Ugalde: Tolosatik Gipuzkoara eta Bizkaira. Errekearen ondo da adierazpena. Arrasaten 1340.

Ugarte: Gamiz'en etxea, 1200n. urteko arkuagaz. Bizkaian eta Gipuzkoan asko zabaldu da abizena. Bergaran 1390. Ur-artean dagon etxea esan gura dau.

Ugarriza: "Ur-arri" (gizarro) asko dagon lekua da. Oroz-ko-aldean dago geien.

Unamuno: "-muno" edo "-muniño" mendi txikia da eta "-una" unai'ren errokoa da. Orduan "abereen muniñoa" izan dai-teke. Soraluzen 1558.

Unanue: Donostia 1566. "una-" abereak ba-da, "-nue" tokia, or daukagu abereak dagoen tokia.

Untzueta: Azkoitiatik dator eta Baikaian dago 1475. "Untz-" erderazko "yedra" da eta olako asko dagon lekua esan nai dau abizen onek.

Uranga: "anga" txikia esan nai dau eta aurrekoa ura izanik, erreka txikia esan nai dau. Azpeitian 1348.

Urberoaga: Ur beroa agertzen dan lekua da eta Gipuzkoan agertzen da 1462.

Urkola: Urkiola bera da eta urkiak dagozan lekua esan nai dau. Asteasun 1663.

Urkullu: Barakaldotik asita dator eta bitan zatitzen dan abarra da. Bilbaon 1756.

Urdanpilleta: Beizaman. Basurdeak batzen diran tokia "Urdan-" "-bil-". Beizama 1676.

Ureta: Errekatxuak batzen diran lekua. Donostia 1616.

Uria: Elorrión Goikoa, erdikoa ta bekoa. "Uri-" ura datoren aldapea da eta "-a" mugatzaillea. Elorrión 1670.

Uriarte: Etxeak eta abizenak asko dira Bizkaian eta emendik zabaldu da Arrasatera. "Uri" ura datorren lekua da, erderazko "cuenca" eta olako biren artean dagon etxea esan gura dau izen onek. Arrasate inguruan antxiña agertu zan, 1530.

Uribarren: Uri edo "cuenca" baten barrenean dagon etxea. Leniz 1605.

Uribarri: "Uri-" aldapa eta "barri" lantzeko lurra. Gamiz 1704. Arrasate 1416.

Uribe: Aldapearen beko aldea da eta asko zabaldu da Bizkaian. Leniz 1417.

Uribitarte: Aldapa biren biartea. Bilbaon.

Uruburu: Busturin. Arrasaten 1340. Uri edo aldapearen burua, gaiñea, esan gura dau. Olako lekuan dagon etxea.

Urizar: "Uri-" aldapea edo ura emoten dauan lekua da. "-zar" ez dago argi "zarra". Zear edo bidean dagoana? Segura 1374.

Urkiaga: Zeanuri-aldean, gero Bizkaian. Urkia edo "abedul" dagon lekua esan nai dau. Bergaran 1780.

Urkijo: Aialan torre-etxea. Urkixu auzoa ta etxea Igorren. "-jo" "-tsu" tik etorria ei da eta Urki edo abedul asko dagon lekua da. Bilbaon 1618.

Urkiola: Bizkaian Santetegi ospetsua. Abizena Bizkaian eta Gipuzkoan. Urki edo abedul asko dagon lekua da. Getarian 1744.

Urtaran: Gazteiz. Uretan dagoan edo ur asko daukan arana.
x

Urteaga: Azpeitia 1580. Azkoitia 1318. "Urte" ur asko esan nai dau eta "-aga" tokia dan ezker, "toki urtsua" da.

Urraburu: Zeanurin. Urretxak dagozan lekuaren goitik esan gura dau. Arrasaten 1461.

Urraza: Zeberion. Urretx asko dagon lekua da. 1808.

Urrejola: Orozkotik Elorriora ta Aramaiora. Urreix badakigu zer dan eta azkenenko "-ola" ugaritasuna agertzeko toki-atzizkia da.

Urrestarazu: Ataunen 1625. "Urre" ezaguna da eta "-staugaritasuna" "tzu" barriro-ugaritasuna. Urretx asko.

Urrutia: Euskalerri osoan zabaldua. Urrin dagoana esan daike baiña baita "urretxak" eta "-ti-" asko dagozan tokia.

Usandizaga: "Usan" guztien lurra da eta "-aundi-" argi dago. "-tza" ugaritasuna agertzeko eta "-aga" mugatzaille sendotu.. Azpeitian 1625.

Zabala: Euskalerri osoan dago zabaldua. Alboetan ezer barik, itzi barik dagoan lekua esan gura dau. Ordizian 1390.

Zabalo: Zumarragatik Bizkaira. Estutasun bakoa esan gura dau. eta "-o" toki-atzizkia da. Zumarragan 1460.

Zaitegi: Zaintzaillea dagon tokia.

Zalbidea: "Zal-" bedarra dagon lekua da eta "-bidea" tokia orretarako. "Zal-" orretatik dator "zaldi" be, baiña Zalbidea ez da zaldi-bidea. Leniz 1448. Etxanotik dator.

Zaldibar: Bedarlekua dan ibarra edo zaldien ibarra. Oñaten 1615.

Zaldua: Abereentzat bedarra dagon lekua. Zumarraga 1468.

Zalduendo: Zaldu edo bedar-lekuaren ondoan dagon etxea.

Zamalloa: Arrasaten 1430. "Zama-" mandi-bitartea da, "-llo-" toki-atzizkia eta "-a" mugatzaillea. "Mend-bitartean dagon etxea".

Zameza: Arrietan etxeak. "Z-" gero ezarria da, "-ametz" aritz-antzeko zugatza eta "-a" mugatzaillea.

Zarate: Araban eta Bizkaian. "Zara-" iñarra-antzekoa da eta "ate" olako tokira sartzeko atea. 1620.

Zarraga: "Zarra-" antxiñakoa edo burdin-ondakiñak dagozen lekua. "-aga" ori dagon lekua. Bilbao 1798.

Zorroza: Morgan 1446. "Zorrotz-" ba-dakigu zer dan "-a" mugatzaillea.

Zorrozua: Mendiak-edo, zorrotz asko dagon lekua "tzu" asko da. Elorrión 1619.

Zuazagoitia: Goiko-aldean dagon zugaztia da. Bilbao 1830.

Zuazola: Zugatz asko dagon lekua. Oñate 1388.

Zuazua: Zugatz-tsua esan nai dau. 1772 Abadeñon.

Zubiaur: Zubiaren aurrean dagoana. Elorrión 1575.

Zubillaga: Zugatz-enborrak dagozan lekua. Oñate-aldean. Arrasaten 1342.

Zubizarreta: Zubi zarrak dagozen lekua. Azkoitia 1540.

Zulaibar: Zeanurin. Zuloak edo kobak dagozen ibarra. Elorrio 1576. Edo zuloa dan ibarra.

Zuloaga: Zeanuri. Zuloa dagon lekua. Urretxu 1549.